

בש"פ 6834/19 - גדי רייבוך נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 6834/19

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: גדי רייבוך

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופט ע' דרויאן-גמליאל) במ"ת 43993-01-18 מיום 22.9.2019

בשם העורר: עו"ד יצחק יונגר; עו"ד עופר רחמני

בשם המשיבה: עו"ד עודד ציון

החלטה

1. העורר נעצר ביום 6.6.2017 למשך כשבועיים בחשד לביצוע עבירות במסגרת הפרשה שתואר להלן, ובמסגרת מעצרו זה הוטל עליו צו עיכוב יציאה מהארץ והוא הפקיד את דרכו ביחידה החוקרת. בהמשך, שוחרר העורר למעצר בית ובהסכמת הצדדים הוארך צו עיכוב היציאה מן הארץ. בחלוף מספר חודשים, ביום 20.12.2017 נעצר העורר שנית בגין אותה פרשה, ולאחר כחודש שוחרר העורר ממעצר בתנאים מגבילים (וראו ההחלטה בבש"פ 527/18 מדינת ישראל נ' רייבוך (17.1.2018)), שבגדרה נדחתה בקשת רשות לערור שהגישה המדינה על ההחלטה בדבר שחרורו של העורר).

2. ביום 18.1.2018 הוגש נגד העורר כתב אישום (שרשימת עדי התביעה בו תוקנה בהמשך, ראו החלטה מיום 18.12.2018), האוחז 11 אישומים ובו יוחסו לו עבירות של לקיחת שוחד ומתן שוחד; מרמה והפרת אמונים; קבלת דבר במרמה; הדחה בחקירה (שתי עבירות); הפרת הוראה חוקית; וכן עבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 ועבירות מס. לפי כתב האישום, העורר היה מנהל החטיבה הטכנית במחוז מרכז במשרד הבינוי והשיכון ועובד בו מזה כ-22 שנים. בתמצית ייאמר כי על פי כתב האישום, העורר קיבל ונתן כספי שוחד בגובה של מאות אלפי ש"ח, הלבין הון

עמוד 1

והשמיט הכנסות בסכומים של מיליוני ש"ח, היטה מכרז והדיח עדים מלמסור הודעות אמת בחקירות המשטרה. בהקשר אחרון זה, על פי האישומים החמישי והשישי בכתב האישום המתוקן, לאחר שהעורר שוחרר ממעצר ולאחר שהוזהר שלא לדבר על חקירתו באופן ישיר או עקיף, הוא פנה לשני אנשים והורה להם למסור הודעות שקר אם יחקרו על ידי המשטרה, ואלה מסרו בהתאם פרטים כוזבים למשטרה עקב כך. כמו כן, באישום השביעי מיוחסת לעורר עבירה של הפרת הוראה חוקית בשל כך שלאחר שחרורו ממעצר ובניגוד לאזהרות שניתנו לו מאת חוקריו, עדכן העורר את חברו בדבר האפשרות כי יוזמן לחקירה במשטרה בשל העברות כספיות בין השניים והנחה אותו להדפיס את פלטי חשבונות הבנק שלו. לאחר שעשה כן, ישבו העורר וחברו וניתחו את הפלטים.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה לעצור את העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו ולחלופין להאריך ולהוסיף על התנאים המגבילים שנקבעו בעניינו. בדיון בבקשה מיום 24.1.2018 טענה המשיבה כי ביום 23.1.2018 הפר העורר את תנאי שחרורו, עת שהה במקום מעצר הבית ללא מפקח ועם עורך דינו ותוך שהמפקח השאיר בבית את מכשיר הטלפון הנייד שלו. עוד צוין כי העורר לא נעצר עם גילוי ההפרה, משום שטען כי סבל מכאבים בחזה ופונה בהתאם לבדיקה רפואית. בהחלטה מאותו יום הורה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת נ' בכור) על הארכת התנאים המגבילים שבהם שהה העורר עד להחלטה אחרת. בית המשפט דחה את בקשת המשיבה לעצור את העורר עד תום ההליכים בשל ההפרה האמורה. הובהר כי בא כוח העורר לא רשאי ליטול לו סמכויות לגבי תנאי השחרור שנקבעו על ידי ערכאות שיפוטיות ומסורות להן; כי על העורר להיות מפקח בכל עת על ידי אחד המפקחים שאושרו בעניינו; וכי אין בנוכחות בא כוחו כדי לשנות מתנאי זה אלא בכפוף להוראה שיפוטית מפורשת. בצד האמור, בית המשפט לא מצא להורות בנסיבות העניין על מעצרו של העורר (שלא נעצר עם גילוי ההפרה) או על חילוט הערביות שהפקידו המפקחים, שהסתמכו על דברי בא כוח העורר. כמו כן, בהחלטה זו עמד בית המשפט על כך שבאי כוח העורר אינם ערוכים לדיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לו, וציין כי בא כוחו של העורר נתן הסכמתו כי נגד העורר יוצא צו עיכוב יציאה מן הארץ עד להכרעה בבקשה למעצר עד תום ההליכים ובבקשות נוספות שפורטו בהחלטה.

בדיון מיום 27.6.2018 הסכים בא כוח העורר לקיומן של ראיות לכאורה להוכחת המעשים המיוחסים לעורר ועילת מעצר, והאחרון הופנה לקבלת תסקיר מעצר, נוכח המחלוקת בין הצדדים בנוגע להקלה בתנאי השחרור. ביום 19.7.2018, לאחר שהתקבל תסקיר שירות המבחן הורה בית המשפט המחוזי, בהסכמת הצדדים, על הקלות בתנאי שחרורו של העורר, ובהן בין היתר מתן אפשרות לעורר לשהות במעצר בית ללא מפקחים בחלק משעות היום. בהמשך, ולאחר קבלת תסקיר נוסף, ביום 6.1.2019 הורה בית המשפט (כב' השופט ח' טרסי) בהסכמת הצדדים על הקלה נוספת בתנאי השחרור, ובמסגרתה הוארך פרק הזמן ביום שבו מותר לעורר לשהות במעצר הבית ללא פיקוח, ואושרה יציאתו מהבית בליווי אחד מן המפקחים גם בשעות הלילה. יוערכילדבריבאכוחהעוררבהליךשלפניי, באותםדיוניםהוסכםכיצואיסורהיציאהמןהארץעמודבעינו. עוד אציין למען שלמות התמונה כי במסגרת ההליך הפלילי הוצאו נגד העורר גם צווי חילוט זמני וכעולה מהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 10.2.2019 - נכון לאותו מועד תפוסבידי המשיבה רכוש של העורר בשווי-14,000,000 ש"ח.

4. ביום 1.8.2019 הגיש העורר בקשה לביטול זמני של צו עיכוב היציאה מן הארץ לצורך נסיעתו לרוסיה לשם איסוף ראיות ביחס למקורו של ההון המשפחתי לפי גרסתו. הוצע כי העורר ייסע בליווי עורך דינו; כי עד לחזרתו תעוכב יציאת אשתו מן הארץ; וכי חלק מן הכספים שנתפסו בסך של 400,000 ש"ח ישמש כערובה לחזרתו. המשיבה התנגדה לבקשה זו. ביום 22.9.2019 דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ע' דרויאן-גמליאל) את הבקשה. בית המשפט מצא כי באיזון הפרטני בין הזכות החוקתית לצאת מהארץ לבין האינטרס הציבורי בבירור האמת ובמיצוי דינו של מי שישורשע

בנסיבות העניין, נוטה הכף לחובת העורר. זאת, נוכח טיב העבירות המיוחסות לעורר ורמת הסיכון לשיבוש הליכים או להימלטות, כפי שנלמדה מטענות המשיבה לגבי מהות האישומים, בפרט בעבירות נושא אישומים 5-7. עוד צוין כי העורר רשאי לבוא בדברים עם המשיבה ולהגיע להסכמות בעניין זה, ובכלל זאת להציע ערובות שיניחו את דעתה. אשר להצעת העורר להתנות את יציאתו מהארץ בהטלת איסור על קרובי משפחתו לצאת ממנה – צוין כי זו נעדרת בסיס משפטי ואינה הולמת את שיטת המשפט הישראלית.

5. על החלטה זו הוגש הערר שלפניי, שבגדרו נטען כי מטרת הנסיעה היא איסוף ראיות שיאפשרו לעורר להסביר את מקור ההון שצבר כחלק מפרשת ההגנה. לטענתו, הנסיעה שלו-עצמו הכרחית להגנתו משמדובר בפגישות שעליו לערוך עם עדים פוטנציאליים בנושאים רגישים, שלא ניתן לשוחח עליהם בשיחות ועידה. לטענת העורר, קביעת בית המשפט בדבר חשש משיבוש הליכים אינה מבוססת, במיוחד שעה שאין לו נכסים בחוץ לארץ, ובפרט ברוסיה. על כן טוען העורר כי לא מתקיים חשש ממשי להימלטות המצדיק את הגבלת זכותו החוקתית לצאת מן הארץ, וכי טענותיו אלו עולות בקנה אחד עם הפסיקה הנוהגת שהתירה לנאשמים ואף למי שהורשע בדין לצאת מן הארץ (אף בנסיבות חמורות יותר מאלו החלות בענייננו). העורר מוסיף וטוען כי מרכז חייו (משפחתו ונכסיו) נמצא בישראל וכי היה מקום לתת משקל רב יותר לכך שעברו הפלילי נקי, ולכך שמאז הגשת כתב האישום הוא לא הפר את תנאי שחרורו. אשר לעבירות השיבוש המיוחסות לו, העורר טוען כי אלו אירעו בשל חוסר הבנה של האיסור לשוחח על אודות פרטי חקירתו וכי המעצר בו שהה בעקבות כך הבהיר לו את חומרת המעשים. כך גם לגבי ההפרה של תנאי השחרור כמפורט לעיל, נטען כי עורר דינושה העם העורר באותה עתוכימדובר בהפרה המצד המפקח. עוד נטען כי העורר הפקיד ערובה כספית עצמאית בסך של 150,000 ש"ח, כי הנסיעה המתוכננת תהיה בליווי עורך דינו, וכי נוכח תפיסת נכסיו של העורר אין באפשרותו להציע ערובות כספיות נוספות.

6. בדיון שנערך לפניי, טען בא כוח המשיבה כי לעורר מיוחסים מעשים של הדחת עד והפרת הוראה חוקית וכי בשל כך אין לתת בו אמון. הודגש כי אם העורר יורשע, הוא עתיד לשאת עונש מאסר לתקופה לא מבוטלת וכי מאפייני האישיות שתוארו בתסקיר המעצר מלמדים כי העורר נמצא בסיכון גבוה להימלטות מהדין. כמו כן, נטען כי לעורר נכסים בחו"ל, ונוכח שליטתו בשפה המקומית הוא יוכל להיטמע בקלות ברוסיה. עוד נטען כי ייתכן שהעורר אזרח אוקראינה או רוסיה (והדבר לא ידוע למשיבה), ובכך טמון פוטנציאל להערים קשיים בהליך הסגרה לישראל, ככל שיידרש. המשיבה מוסיפה וטוענת כי הבקשה דנן להתיר את היציאה מן הארץ תמוהה, מכיוון שהעורר בעצמו לא מכיר את האנשים עמם רוצה להיפגש, ולא הונח טעם משכנע לכך שלא ישלח אחר מטעמו. בהקשר זה צוין כי ההצעה שלפיה העורר יטוס בליווי עורך דינו אינה מניחה את הדעת, ובפרט נוכח העובדה כי העורר הפר את תנאי השחרור יחד עם עורך דינו.

7. לאחר שעיינתי בערר ובצירופותיו, ולאחר שמיעת טיעוני הצדדים, הגעתי למסקנה כי דין הערר להידחות בהעדר עילה להתערב באיזון שערך בית המשפט המחוזי בין זכותו של העורר לצאת מן הארץ מן העבר האחד, לבין האינטרס הציבורי בהבטחת ניהולו התקין של ההליך הפלילי בעניינו, מן העבר השני (בש"פ 6654/93 בינקין נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 290, 293 (1994)). בפסיקתנו נקבע כי המבחן המנחה במלאכת האיזון של השיקולים האמורים הוא קיומה של אפשרות סבירה או חשש סביר כי יציאת הנאשם לחוץ לארץ תסכל את מהלכו של ההליך הפלילי (סעיף 48(ב) לחוקסדרה הדין הפלילי (סמכויותאכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996; בש"פ 6606/02 צברי נ' מדינת ישראל פ"ד נו(6) 629, 625 (2002) (להלן: עניין צברי); בש"פ 1986/94 מדינת ישראל נ' עמרפ"ד מח(3) 133, 143 (1994)). במסגרת בחינה זו יישקלו, בין היתר, העבירות המיוחסות לנאשם ונסיבות ביצוען; חומרת העונש הצפוי לו באם יורשע; השלב שבו נמצא ההליך הפלילי בעניינו; ונסיבותיו האישיות של הנאשם (בש"פ 5474/14 מדינת ישראל נ' אוחנה, פסקה 23 (28.8.2014) (להלן: עניין אוחנה); בש"פ 1746/10 נימן נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (26.4.2010) (להלן:

ענייניימן); עניין צברי, בעמ' 629). עוד נפסק כי בגדרי האיזון האמור רשאי בית המשפט להתחשב גם במטרת הנסיעה העומדת על הפרק וב"מידת הפגיעה הגלומה במניעתה מן הנאשם" (עניין ניימן, פסקה 16; עניין צברי, בעמ' 629-630).

8. בענייננו, בית המשפט המחוזי מצא כאמור כי האיזון הראוי בין השיקולים האמורים מצדיק הותרת האיסור על יציאת העורר מהארץ על כנו. מסקנה זו נתמכת לדעתי בעונש הצפוי לעורר אם יורשע במיוחס לו, אשר יכלול – על פני הדברים – תקופה לא מבוטלת במאסר מאחורי סורג ובריח; בקיומם האפשרי של נכסים העומדים לרשות העורר בחו"ל; בשליטתו בשפה המקומית ובאפשרות כי קיימת לו אזרחות זרה כמתואר לעיל. שיקולים אלה מטילים את הכף לטובת המסקנה כי אכן קיים חשש סביר כי יציאת העורר מן הארץ תביא לפגיעה בניהולו הסדיר של ההליך הפלילי (ראו והשוו עניין אוחנה, פסקה 24; בש"פ 3596/10 זוהר נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (12.5.2010); עניין צברי, בעמ' 629). יתרה מכך, כפי שפורט לעיל, חלק מן העבירות המיוחסות לעורר הינן עבירות של הדחהבחקירה והפרת הוראה חוקית שנגעה להפרת האיסור שהוטל על העורר לדבר על פרטי חקירתו. אף אם אקבל את עמדת העורר כי עבירות אלו בוצעו בשל אי הבנה של ההוראות שהוטלו עליו (ואיני מביע עמדה בסוגיה זו), למקרא המתואר באישומים אלה איני סבור כי בטענה זו יש כדי להפיג את החשש לניהול ההליך כסדרו וגם לכך יש ליתן משקל (עניין צברי, עמ' 629).

9. צודק בא כוח העורר בטענתו כי הזכות לחופש תנועה בדרך של יציאה מן הארץ זכתה למעמד חוקתי בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וכי זוהי נקודת המוצא לבחינת עניינו. אלא שכאמור ההחלטה אם להתיר יציאתו של נאשם בפלילים מהארץ מבוססת על מכלול השיקולים שעליהם עמדת לעיל, הנגזרים מהאיזון הנדרש בין זכות זו לבין ההגנה על האינטרס הציבורי כי ההליך הפלילי יתנהל כהלכתו. בהקשר זה יש לומר כי לצד השיקולים שמניתי מעלה לגבי החשש כי יציאת העורר לחו"ל תפגע בניהול ההליך, העורר לא הצביע על פגיעה משמעותית שתיגרם לו אם לא תאושר יציאתו מן הארץ. העורר אמנם טוען כי יציאתו מן הארץ חיונית להגנתו אולם מטרת הנסיעה נותרה עמומה במידה רבה, כך שלא צוינו, למשל, אנשים קונקרטיים שבכוונת העורר לפגוש, ומדברי בא כוחו אף התברר כי העורר לא מכיר את אותם עדים פוטנציאליים או גורמים אחרים שעשויים לסייע לו באיסוף המידע. כפועל יוצא, העורר לא הניח תשתית לטענתו כי נדרשת דווקא נסיעתו שלו לצורך הבאת הראיות או העדויות. גם הטענה כי נסיעת העורר נדרשת בשל כך שבא כוחו אינו דובר השפה המקומית לא משנה מהאיזון הכולל בנסיבות העניין, ודומה שלזו ניתן למצוא פתרון שאינו כרוך ביציאתו של העורר מן הארץ.

10. לא נעלם מעיני כי משפחתו הקרובה של העורר מתגוררת בארץ, כי מרכז חייו אכן נמצא בישראל וכי במסגרת הליך המעצר הורה בית המשפט המחוזי – בהסכמת המשיבה – על הקלות משמעותיות בתנאי השחרור שהוטלו על העורר. ברם, בנסיבות העניין כפי שתוארו לעיל וגם לאחר שעיינתי בהחלטות אחרות שהציג בא כוחו של העורר, לא מצאתי כי יש בשיקולים אלה כדי להצדיק את שינוי החלטת בית המשפט המחוזי בעת הזו.

למותר לציין, כפי שגם ציין בית המשפט המחוזי, כי ככל שנציגי העורר והמשיבה יגיעו להסכמות בדבר הנסיעה האמורה, העורר יהיה רשאי להגיש בקשה מתאימה לבית המשפט המחוזי, שיחליט בה כחוכמתו ומבלי שאביע עמדה לגופם של דברים.

הערר נדחה אפוא.

ניתנה היום, ט' בחשוון התש"ף (7.11.2019).

שׁוֹפֵט
